

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over de thematische nota 'Sociale Economie van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS)

- **Gevraagd door Staatssecretaris voor Internationale Samenwerking, de heer Eddy Boutmans, in een brief van 25 november 2002**
- **Vorbereid door de werkgroep Internationale betrekkingen**
- **Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 18 februari 2003 (zie bijlage 1)**
- **De originele taal van dit advies is het Frans**

1. Samenvatting

- [1] De FRDO betreft het feit dat de nota een te beperkte definitie geeft van sociale economie omdat ze uitgaat van een projectmatige aanpak. Nochtans stelt de FRDO de noodzaak van een sociale economie in de strikte betekenis, niet ter discussie, maar de raad betreft dat de nota slechts met de drie domeinen microgezondheidsverzekering, microfinanciën en eerlijke handel.
- [2] De raad is van mening dat DGIS initiatieven van sociale economie in de strikte betekenis, die naast hun belangrijk sociaal potentieel ook nog een belangrijke rol spelen op het gebied van milieubescherming, zou moeten valoriseren.
- [3] De raad is van mening dat export en internationale handel aanvullende elementen kunnen zijn voor de economie van de partnerlanden en partnerregio's, maar dat ze geen doel op zich mogen zijn. Bovendien merkt de FRDO op dat de principes van de duurzame ontwikkeling ook het principe van de eerlijke aanpak op sociaal en ecologisch gebied omvatten. Dit laatste betekent dat het noodzakelijk is om de sociale- en milieukosten in de prijzen te verrekenen.
- [4] De FRDO herinnert aan zijn waarschuwing in verband met de *Poverty Reduction Strategy Paper* (PRSP). Tenslotte betreft de raad dat de nota geen raming voorziet van de menselijke en de financiële middelen die nodig zijn voor de uitvoering ervan.

2. Algemene opmerkingen over het geheel van de sectorale en thematische nota's.

- [5] De raad herinnert aan de principes en opmerkingen die hij formuleerde in zijn algemeen advies over het geheel van de sectorale en thematische nota's (zie algemeen advies over de sectorale en thematische strategische nota's van DGIS, 2002A15N). In dat advies herinnert de raad onder meer aan het feit dat de thematische en sectorale nota's aan het begin hadden uitgewerkt moeten worden om zodoende de uitwerking van geografische nota's te begeleiden en de gemengde commissies te voeden. Welnu, de raad stelt vast dat tot op heden, omwille van de timing, de gemengde commissies werden georganiseerd alvorens te beschikken over strategische nota's per land. Zo werden ook de geografische nota's voor het merendeel uitgewerkt alvorens het grootste deel van de sectorale en thematische nota's beschikbaar was. De FRDO betreft deze situatie die het operationele karakter aantast van de verschillende strategische nota's, zowel van de sectorale en thematische – die niet dienden als basis voor de redactie van de geografische nota's – als van de landennota's die, tot op heden, niet beschikbaar waren voor de voorbereiding van de gemengde commissies.

- [6] Vervolgens, op het vlak van nut voor de eindgebruiker, stelt de FRDO vast dat in enkele nota's de te gebruiken strategie niet voldoende duidelijk gedefinieerd is om operationeel te zijn. De delen « analyse van de situatie » en « lessen uit het verleden » zouden korter moeten zijn, terwijl het deel gewijd aan de eigenlijke strategie en het actieplan meer uitgediept en de operationele keuzes explicieter zouden moeten worden. De FRDO beveelt DGIS voor deze weinig operationele nota's aan een document uit te werken bestemd voor de agent op het terrein waarin enkel de concrete elementen van de strategie worden opgenomen.
- [7] De raad dringt erop aan dat de strategische nota's zouden dienen als basis voor de politieke dialoog tussen België en de partnerlanden. Het is bijgevolg belangrijk dat de nota's voldoende concreet en operationeel zijn om zodoende het politiek overleg doeltreffend te begeleiden.
- [8] De FRDO is van mening dat DGIS een procedure zou moeten opstarten waarmee regelmatig de tenuitvoerlegging van de in de nota's vooropgestelde doelstellingen kan worden gecontroleerd.
- [9] De raad beveelt DGIS aan om erover te waken dat de programma's en projecten voor samenwerking zich aanpassen aan de nieuwe problemen die zich in de partnerlanden voordoen en dat zij de internationale en Europese verworvenheden integreren.

3. Algemene beoordeling van de nota « Sociale Economie »

- [10] De raad betreurt dat de nota een te beperkte definitie van sociale economie geeft. De nota bekijkt die aan de hand van een projectmatige aanpak, hetgeen het toepassingsveld ervan verkleint. De wet over de Internationale Samenwerking beschouwt de sociale economie als een transversaal thema. Dit concept zou dus ruimer moeten bekeken worden teneinde het te laten evolueren naar meer duurzaamheid. Het is de bedoeling dat men tot een duurzame economie komt die de drie dimensies van de duurzame ontwikkeling omvat (economisch, sociaal en ecologisch).
- [11] Nochtans stelt de FRDO de noodzaak van een sociale economie in de strikte betekenis, die zoals de nota bedoelt, specifieke doelgroepen omvat, niet ter discussie. Hoewel de nota niet streeft naar de transversale integratie van de sociale economie in alle activiteitensectoren, betreurt de FRDO dat deze nota enkel rekening houdt met de drie domeinen microgezondheidsverzekering, microfinanciën en eerlijke handel. Er zijn een groter aantal en meer diverse activiteiten die beantwoorden aan de vier criteria vermeld in punt 15 van de nota (het aanpassen van de diensten aan de leden of aan de collectiviteit in plaats van aan de winst, autonoom beheer, democratisch beslissingsproces, voorrang van de mensen en van het werk op het kapitaal bij de verdeling van de inkomsten) die zo kunnen leiden tot een sociale economie. Een voorbeeld : de ontginning en de bewerking van natuurlijke inkomstenbronnen die worden gesteund door tal van ontwikkelingsprojecten (beheer van gronden door de hele leefgemeenschap, beheer van waterbronnen...) kunnen ook behoren tot het domein van de sociale economie. Ook met activiteiten van deze aard dient men rekening te houden en dient men de principes van duurzame ontwikkeling te respecteren.
- [12] De privé- en overheidssectoren, evenals de sector van de sociale economie dienen de principes van duurzame ontwikkeling te volgen (economische, sociale en ecologische ontwikkeling). De sector van de sociale economie moet erover waken dat kwetsbare groepen worden betrokken bij initiatieven die niet alleen een sociaal doel hebben, maar die ook een economische meerwaarde bieden. DGIS zou er ook op moeten letten dat de initiatieven in het kader van de sociale economie op lange termijn uitmonden in een duurzame financiële autonomie.

4. Opmerkingen over de inhoud van de strategische nota

4.1. De milieudimensie

- [13] De raad betreurt dat de nota omzeggens geen rekening houdt met de milieudimensie. Er bestaan initiatieven van sociale economie in de strikte betekenis, die naast hun belangrijk sociaal potentieel vaak ook nog een belangrijke rol spelen op het gebied van milieubescherming. DGIS zou rekening moeten houden met dit potentieel voor milieubescherming en dit ook moeten valoriseren.
- [14] Bovendien is de FRDO van mening dat de initiatieven op het gebied van sociale economie toch op zijn minst geen negatieve impact op het leefmilieu mogen hebben. Beter nog, ze zouden er een positieve impact op moeten hebben.

4.2. Opmerkingen inzake eerlijke handel.

- [15] De raad onderlijnt het belang dat de nota hecht aan de eerlijke handel. De raad is van mening dat export en internationale handel aanvullende elementen kunnen zijn voor de economie van de partnerlanden en partnerregio's, maar dat ze geen doel op zich mogen zijn. Zo zou men bijvoorbeeld aan de lokale en de regionale markten voorrang moeten geven boven de internationale markten. Bovendien merkt de FRDO op dat de principes van de duurzame ontwikkeling ook het principe van de eerlijke aanpak op sociaal en ecologisch gebied omvatten. Dit laatste betekent dat het noodzakelijk is om de sociale- en milieukosten in de prijzen te verrekenen. Hierover verwijst de FRDO naar zijn eerste voorbereidend advies voor de Wereldtop van Johannesburg van 16 april 2002, punt [8].

4.3. Poverty Reduction Strategy Paper (PRSP)

- [16] De nota verwijst naar de *Poverty Reduction Strategy Paper* (PRSP) (of Strategische Kaders voor Armoedebestrijding SKAB) en de FRDO herinnert aan zijn waarschuwing in verband met deze PRSP's in zijn algemeen advies over alle geografische nota's, namelijk dat de PRSP's meer en meer in vraag worden gesteld. De nota zou dan ook meer rekening moeten houden met deze invraagstelling die uitgaat van de vaststelling dat deze strategieën teveel de nadruk leggen op de dimensie « ontwikkeling » en minder op de dimensie « duurzame ontwikkeling », die de integratie veronderstelt van de drie peilers (economisch, sociaal en ecologisch), en dat de PRSP's eerder in de *top-down* logica dan in de *bottom-up* logica passen. Deze strategieën geven oplossingen die reeds in het verleden ondoeltreffend zijn gebleken.

5. Opmerkingen over enkele specifieke punten van de nota

5.1. Microgezondheidsverzekering

- [17] De raad is van mening dat DGIS zich er van zou moeten verzekeren dat de meest kwetsbare groepen van de samenleving (bijvoorbeeld de mensen die besmet zijn door AIDS) niet worden uitgesloten van de initiatieven voor microgezondheidsverzekering.

5.2. Menselijke en financiële middelen

- [18] De raad betreurt dat de nota geen raming voorziet van de menselijke en de financiële middelen die nodig zijn voor de uitvoering ervan.

Bijlagen

Bijlage 1. Aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de algemene vergadering van 18 februari 2003

1 van de 4 voor- en ondervoorzitters

T. Rombouts

4 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming

V. Kochuyt (Birdlife Belgium), R. Moreau (Greenpeace Belgium), D. Van Eeckhout (Inter-Environnement Wallonie), S. Van Hauwermeiren (Bond Beter Leefmilieu, BBL)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking

B. Bode (Broederlijk Delen), K. Depooter (11.11.11), G. Fremout (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO), M. Poznanski (Collectif Stratégies Alimentaires, CSA)

1 van de 2 vertegenwoordigers van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen

C. Rousseau (Centre de Recherche et d'Information des Organisations des Consommateurs, CRIOC)

3 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties (*)

B. Melckmans (Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB), A. Wilmart (Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique, CSC), T. Willems (ACV)

2 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties (*)

C. Bosch (Federatie Voedingsindustrie, FEVIA), I. Chaput (Fédération des Entreprises de Belgique, FEB)

de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten

H. De Buck (Electrabel), D. Rigaux (Samenwerkende vennootschap voor Productie van Electriciteit, SPE)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

L. Hens (Vrije Universiteit Brussel, VUB), L. Lavrysen (Universiteit Gent, UG), H. Verschure (Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven), E. Zaccai (Université Libre de Bruxelles, ULB)

Totaal: 21 van de 38 stemgerechtigde leden (*)

(*) momenteel moeten de werknemersorganisaties en de werkgeversorganisaties elk nog een vertegenwoordiger voordragen.

Bijlage 2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep internationale betrekkingen vergaderde op 3 december 2002, 7 januari en 4 februari 2003 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Prof. Han VERSCHURE (Katholieke Universiteit Leuven) – Voorzitter van de werkgroep

B. BODE (Broederlijke Delen), J. BOSMAN (KWIA), K. DE POOTER (11.11.11), E. DE WANDELER (VBO), F. DOUVERE (RUG), B. GLOIRE (Oxfam solidarité), E. HUYGENS (ACT), M. MAES (11.11.11), L. RIJNHOUT (VODO), S. VAN HAUWERMEIREN (BBL), H. VERLEYEN (11.11.11)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

I. DRIES (Gewestelijk Milieu Overleg – GMO), J. REYNAERS (ICDO)

Uitgenodigde deskundigen

Ch. TOLLENAERE (DGCD)

Secretariaat

J. DE SMEDT, K. SAQUI